MANIFEST BOUWEN VOOR NATUUR

Drie bouwstenen voor natuurrijke dorpen en steden

De ondertekenaars van dit manifest willen een natuurstandaard voor nieuwbouw. Daarmee houden we steden en dorpen in Nederland leefbaar met voldoende biodiversiteit.

Waarom natuurinclusief bouwen?

Nederland staat voor een enorme woningbouwopgave: voor 2030 worden er 1 miljoen woningen gebouwd. Dat is slechts een van de uitdagingen waar we voor staan in steden en dorpen: we moeten de komende decennia bijvoorbeeld ook alle wijken klimaatadaptief maken en ruimte maken voor natuur. De opstellers van dit manifest willen de aanpak van deze uitdagingen combineren en natuurinclusieve nieuwbouw realiseren. Dat kan, bouwers doen het al langer en realiseren natuurinclusieve projecten. Het blijkt mogelijk om mensen, dieren en planten in hetzelfde bouwproject een plek te geven. Veel dieren, waaronder vogel- en vleermuizensoorten, zijn afhankelijk van een stedelijke omgeving. Door ook voor deze dieren te bouwen kan nieuwbouw leiden tot een verbetering van de biodiversiteit in de stad.

De mens is afhankelijk van de natuur. Niet alleen omdat de natuur zuurstof en voedsel produceert, maar ook omdat zij water en weersextremen opvangt, fijnstof bindt, ontspanning biedt en welzijn bevordert. Toen Nederland in het voorjaar van 2020 massaal thuis moest blijven, gingen mensen hun directe leefomgeving, natuurgebieden en de unieke Nederlandse landschappen opnieuw waarderen. Niet eerder genoten we zo intensief van de natuur in de stad en vonden we stedelijke natuur zo belangrijk.

De opstellers van dit manifest zien natuurinclusief bouwen als een antwoord op een aantal uitdagingen. Toch worden maatregelen voor natuur helaas nog niet standaard toegepast in alle bouwprojecten. Natuurinclusief bouwen is nog niet vanzelfsprekend en kan zelfs nadelig werken voor bouwers, wanneer hun opdrachtgevers alleen op kosten selecteren. Het ontbreekt aan een gelijk speelveld, normen en eisen verschillen per gemeente en project. Dit is nadelig voor natuur, bewoners, bouwers en ontwikkelaars.

Voor natuur is aandacht bij bouwers gemeenten en ook bij politici. Zo nam de Tweede Kamer op 1 december 2020 met brede steun een motie aan over natuurinclusief bouwen, van Bromet en Von Martels. Daarin vraagt de Tweede Kamer de regering te onderzoeken of natuurinclusief bouwen opgenomen kan worden in het Bouwbesluit. Eerder dat jaar schreef minister Schouten in een brief aan de Tweede Kamer: “Het mag niet zo zijn dat bouwontwikkelingen ten koste gaan van de natuur, deze zouden de natuur juist moeten versterken” (17 juni 2020).

Hoe bouwen we natuurinclusief?

De opstellers van dit manifest streven naar natuurinclusieve bouw, met als resultaat natuurrijke steden en dorpen. Overal waar gebouwd wordt, worden natuurmaatregelen vanzelfsprekend: in wijken, tuinen en in of op de gebouwen. Net als mensen horen planten en dieren in de stad en net als mensen willen zij daar voedsel vinden, zich voortplanten, kunnen rusten, groeien en schuilen. Daarom moet in iedere fase van het bouwproces slim worden nagedacht over kansen voor natuur. Voor een deel is dat maatwerk. De invulling is afhankelijk van lokale omstandigheden en lokaal aanwezige soorten. Maar er zijn drie maatregelen die zonder meer goed zijn voor biodiversiteit, waterberging, tegengaan van hittestress, gezondheid en die dus in ieder bouwproject thuis horen. Dit zijn:

Drie bouwstenen voor alle nieuwe woningen

- Natuur in de woning: verblijfruimtes of nestelstenen in de gevels en daken voor gebouwafhankelijke soorten zoals de huismus, gierzwaluw en diverse vleermuizen;
- Natuur rondom de woning: groene daken en/of groene gevels (met ecologische waarde) en ecologisch groen in de tuin;
- Natuur in de buurt: groene publieke ruimte in de nabijheid van iedere woning en verbindingsroutes voor dieren.

Helaas is het nu zo dat de toepassing van deze maatregelen op vrijwillige basis gebeurt en volledig afhankelijk is van initiatieven van partijen in de bouwketen. Door deze maatregelen wel te gaan verplichten is natuur geen sluitpost meer, maar een vanzelfsprekend ingrediënt voor een gezonde, biodiverse en leefbare wijk. Daarmee leggen we een zinvol fundament voor natuurinclusief bouwen. Voor de bouwsector ontstaat zo een gelijk speelveld en investeringszekerheid.

Dit zijn eenvoudige maatregelen, die veel meerwaarde creëren: ze dragen bij aan het herstel van biodiversiteit, het opvangen van hittestress en wateroverlast en een gezonde leefomgeving. De opstellers van dit manifestpleiten voor de toepassing van deze bouwstenen in alle nieuwbouwprojecten. Wij gaan daarbij zelf het goede voorbeeld geven en steunen anderen die hetzelfde doen. We vragen alle partijen die een rol hebben in nieuwbouw om deze maatregelen over te nemen in hun beleid of plannen.

Vastleggen in de wet

Aan de Rijksoverheid vragen we om de toepassing van deze drie bouwstenen te verplichten voor ieder nieuwbouwproject door ze in wet- en regelgeving vast te leggen. De Omgevingswet biedt hiervoor een uitgelezen kans: gebouwgebonden eisen kunnen in het Besluit bouwwerken leefomgeving worden opgenomen en regels voor natuur rondom de woning en in de openbare ruimte in de eisen voor gemeentelijke omgevingsplannen. Zo verbeteren we in alle 355 gemeentes in heel Nederland de biodiversiteit, de leefbaarheid, de waterberging en de gezondheid. We vragen de ministers van Landbouw Natuur en Voedsel en Binnenlandse Zaken om, in hun onderzoek naar het opnemen van natuurinclusief bouwen in het bouwbesluit, deze drie bouwstenen expliciet mee te nemen. De deelnemers aan dit manifest laten zien dat het kan.

Zo maken we alle nieuwe woningen natuurinclusief, beter bestand tegen wateroverlast en leefbaarder!

Ondertekenaars:

ABN AMRO Bank N.V.
Arcadis
ASN Bank
AVVN samen natuurlijk tuinieren
Ballast Nedam Development
BAM Wonen
Betonhuis
BNA (Brancheverenigingen Nederlandse Architectenbureaus)
BouwGezond BV
De Dakdokters
De Twee Snoeken Architecten
De Vlinderstichting
De Volksbank
Deltaplan Biodiversiteitsherstel
Doedee Design
Dolmans Landscaping Group
Donker Groep
Dr. Gerard Korthals (Centrum voor Bodemecologie, NIOO-KNAW, WUR)
Dr. ir. Nico Tillie (Urban Ecology & Ecocities Lab, TU Delft)
Dr. ir. Robbert Snep (senior onderzoeker Groene Steden, WUR)
Dr. Jolanda Maas, (assistant professor afd. Klinische, Neuro en Ontwikkelingspsychologie, VU)
Drs. Kim van der Leest
Dura Vermeer
Dutch Green Building Council
ECO+BOUW
Ecodorp Boekel
Em. prof.dr.ir. Michiel Haas, (Organisatie nibex.green, voormalig TU-Delft)
Heijmans
idverde NL
IVN
KennisCentrum Circulaire Bouw (KCCB)
KNNV
Koninglijke Vereniging Stadswerk Nederland
Koninklijke Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG)
Lodewijk Hoekstra
MVRDV Architecten
NarrativA Architecten
Nationaal Dakenplan
Naturalis Biodiversity Center
Natuur & Milieu
Natuur en Milieufederaties
Nico Wissing
NL Greenlabel
Optigrün Benelux
Paul de Ruiter Architects
Prof. dr. Geert de Snoo (NIOO-KNAW)
Prof. dr. ir. Anke van Hal
Prof. dr. Louise Vet (NIOO-KNAW)
Rijnbout Architecten
Ruimtelab Architecten
Sempergreen Group
Snoek Puur Groen
Stichting Agrodome
Stichting ClimateMatters
Stichting Groenkeur
Stichting Steenbreek
Stiny House
Sweco Nederland
Tuinbranche Nederland
Unitura
Urgenda
Vakbeurs Openbare Ruimte
Van Wijnen
Velt vzw
Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling
Vereniging voor Bouwwerk Begroeners
Vesteda
Vogelbescherming Nederland
VORM
Zoogdiervereniging

Gemeenten
Amersfoort
Amsterdam
Breda
Delft
Den Haag
Hilversum
Maastricht
Utrecht
Wageningen